

Asia: VN/19124/2025

Edunvalvontalainsäädännön ajantasaistamisen jatkohanke; työryhmän mietintö

Sosiaali- ja terveydenhuollon asioiden hoitamiseen liittyvän edunvalvojan ja edunvalvontavaltuutetun tehtävän tallentaminen holhousasioiden rekisteriin

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue toteaa asiassa seuraavaa: Sosiaali- ja terveystalouden toimintaympäristö muuttuu yhä enemmän digitaalisia kanavia suosivaksi. Nykytilanteessa edunvalvoja ja edunvalvontavaltuutettu eivät voi suoraan asioida päämiehensä puolesta sähköisillä palveluilla tämän henkilöä koskevissa asioissa, mikä kuitenkin olisi yhä tarpeellisempaa. Esimerkiksi sähköinen ajanvaraus palveluihin edellyttää päämiehen sähköistä tunnistautumista. On myös tunnistettu iäkkäiden henkilöiden edunvalvonnan tai puolesta asiointin tarpeet koskien digitaalisia palveluita. Ennen kuin tavoitteeseen päästään, on luotava rekisteritietoa hallintamalliksi.

Työryhmä ehdottaa, että holhousasioiden rekisteriin tallennettaisiin taloudellisten asioiden hoitamiseen liittyvien tehtävien lisäksi sellaiset tehtävät, joissa on kysymys edunvalvojalle tai edunvalvontavaltuutetulle annetusta yleisestä kelpoisuudesta edustaa päämiestä tai valtuuttajaa tämän sosiaalihuoltoa, terveydenhuoltoa tai molempia koskevissa asioissa. Rekisteri ei olisi tältä osin julkinen, vaan tieto annettaisiin ainoastaan ko. toimijoille kuten sosiaalihuolto terveydenhuolto. Kun tieto saadaan taustarekisteristä, voidaan siitä johtaa mahdollisuus puolesta asiointiin ja sähköiseen asiointiin ja tietojen saamiseen.

Julkiset toimijat käyttävät valtuudet- palvelun rekisteritietoa tehdessään omaa työtään. OmaKanta on yksi valtuudet- palvelun käyttäjästä. Henkilöön liittyvää edunvalvontaa ei kuitenkaan tällä hetkellä rekisteröidä holhousasioiden rekisteriin, vain taloudelliset asiat. Valtuusasiat on jaoteltu taloudellisiin asioihin ja henkilöä koskeviin asioihin. Jaottelu on ollut välttämätöntä liittyen siihen, mitä valtuuksia asianosaiset voivat itse antaa ja mitä eivät. Tähän jaotteluun ei sinänsä esitetä muutosta vaan ainoastaan uutena valtuuden rekisteröinti myös sosiaali- tai terveydenhuoltoa koskevassa asiassa.

Esitys on kannatettava, koska edunvalvonnan tarpeet sosiaali- ja terveydenhuollon asioissa ovat tunnistettavissa. Kattavamman rekisteritiedon perusteella olisi vähemmän epäselvää, kuka on

henkilön mahdollinen edunvalvoja ja mitä kaikkia asioita valtuutus koskee. Sosiaali- ja terveyspalvelujen toimipaikoissa työskentelevät ammattihenkilöt voisivat rekisteritietoa käyttämällä saada paremman kokonaiskuvan asiakkaan asioiden hoitamisesta. Sen lisäksi valtuutetut edunvalvojat pystyisivät toimivaltansa puitteissa paremmin hoitamaan päämiestensä sosiaali- ja terveydenhuollon asioita.

Tiedon löytyminen rekisteristä vaikuttaisi positiivisesti sosiaali- ja terveydenhuollon toteuttamisessa, kun tieto olisi löydettävissä paremmin, ajantasaisesti ja yhdestä paikasta. Lisäksi se vähentäisi osittain erilaisten paperisten valtuutusten, valtakirjojen tai suostumusten toimittamista ja edunvalvontatiedon käsin tallentamista ja ylläpitämistä asiakastietojärjestelmässä. Valtuudet-palvelu toimisi vähän samalla tavalla kuin kanta-katselin sosiaalihuollossa eli se palauttaisi tietoja kysymyksen perusteella. Valtuudet-palvelu tarkistaisi valtuutuksen laajuuden, jota sosiaalihuollon tai terveydenhuollon ammattihenkilö voisi soveltaa. Sosiaalihuollon asiakkaan asemaan ja oikeuksiin annettuihin säännöksiin ei olisi tässä kohtaa tulossa muutosta.

Edunvalvontavaltuutetun esteellisyyserusteiden väljentäminen

Lausuntonne ehdotetusta säännöksestä?

Tähän ei lausuttavaa

Pääasialliset vaikutukset (mietinnön luku 4.2)

Onko teillä täydennettävää ehdotuksen vaikutusarviointeihin, esim. oman organisaationne kannalta?

Esityksessä taloudellisten tai muidenkaan vaikutusten ei nähdä olevan kovin merkittäviä. Hyvinvointialueiden kannalta oleellisin vaikutus olisi tiedon hyödyntämisessä. Ei täydennettävää.

Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset (mietinnön luku 5.1)

Näkemyksenne luvussa 5.1 esitetystä, erityisesti työryhmän pohtimista malleista siihen, miten laillisen edustajan tiedonsaantioikeutta voitaisiin harkita laajennettavaksi sosiaali- ja terveysministeriön alaan kuuluvassa lainsäädännössä (luku 5.1.3)?

Esityksessä todetaan, että edunvalvojan tiedonsaantioikeutta vain välttämättömään tietoon on hankala rajata, koska tilanteet ja tarpeet muuttuvat. Rekisteriin tallennettaisiin yleinen kelpoisuus edustamiseen. Tätä olisi voitava tarkentaa. Lisäksi kansalaisten kannalta on kuitenkin oltava edelleen mahdollisuus mahdollisimman laajaan itsemääräämiseen aina, kun se on mahdollista.

Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa työryhmän ehdotukseen liittyen, esimerkiksi jaksoon 2.3 (eräät perinnöstä luopumista koskevat tilanteet)?

Edunvalvonnan piirissä olevien henkilöiden kohdalla edunvalvoja hoitaa useimmiten kaikkia taloudellisia asioita. Henkilöön liittyvät edunvalvonta-asiat ovat monitulkintaisempia. Puutteet valtakirjan laadinnassa voivat aiheuttaa epä tietoisuutta, mitä valtuutuksen on haluttu kattavan.

Lisäksi pelkästään digitaitojen tai -välineiden puuttuminen ei saisi heikentää iäkkään henkilön itsemääräämisoikeutta ja mahdollisuuksia hoitaa itse omia asioitaan.

Penninkangas Tanja
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue

Suojanen Riitta
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue